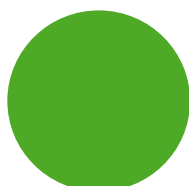


Anti-pest
Protocol

januari 2017

Talentrrijk

Worden wie je bent



COLOFON

Naam: Daltonschool Talentrijk

Adres: p/a. Theo Driessenhof 35
5709BA Helmond
0492-512223

Directeur: Dhr. B. Houben

Schoolbestuur: QliQ Primair Onderwijs Helmond
Nieuwveld 61
5702 HW Helmond

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Doelstelling	3
3. Begripsomschrijving	4
4. Anti-pestcoördinator	4
5. Mediacoach	5
6. Positieve groepsvorming	6
7. Regels	8
8. Aanpak van ruzies en pestgedrag in vier stappen	9
9. Aanpak: als er dan toch wordt gepest	9
10. Sancties	11
11. Adviezen aan ouders	12
12. Cyberpesten: wat is dat?	13
13. Preventieve maatregelen op school	14
14. Hoe gaan we op school met cyberpesten om?	14
15. Tips voor leerlingen	15
16. Tips voor ouders	16
17. Handige websites	17
Bijlage 1: Boeken over pesten	
Bijlage 2: Protocol Leerlingenraad	
Bijlage 3: Protocol Actief Burgerschap	
Bijlage 4: Stappenplan op een A4tje	
Bijlage 5: Vijfsporenaanpak: Gesprekstechnieken	
Bijlage 6: Protocol Time-out	

1. INLEIDING

Op school worden kinderen soms gepest om uiteenlopende redenen. Binnen de school tolereren we pesten niet. Door het nemen van allerlei preventieve maatregelen proberen we zoveel mogelijk problemen te *voorkomen*. We hebben hierover afspraken met elkaar gemaakt.

In dit anti-pestprotocol beschrijven we hoe te handelen als er melding wordt gemaakt (door ouders en/of kinderen) of geconstateerd wordt (door leerkrachten en/of begeleiders) dat er sprake is van (cyber) pesten.

Daltonschool Talentrijk heeft twee anti-pestcoördinatoren. Ook beschikken wij over een mediacoach. In dit anti-pestprotocol is te lezen wat de taak is van deze personen.

Het anti-pestprotocol is opgesteld door de anti-pestcoördinatoren en de mediacoach.

Leerkracht, leerlingen, ouders en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit anti-pest protocol.

2. DOELSTELLING

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wij streven ernaar:

- Dat kinderen zich veilig voelen, dat ze vertrouwen hebben in ons, in elkaar, in zichzelf en de mensen om hen heen;
- Dat de kinderen de kans krijgen zo veel mogelijk op eigen niveau te presteren;
- Het onderwijs zo te organiseren dat leerlingen leren samen te werken;
- Dat kinderen niet alleen kennis maar ook sociale en praktische vaardigheden leren die nodig zijn om het samenwerken met de ander mogelijk te maken;
- Dat kinderen leren omgaan met gevoelens en emoties van zichzelf (en die van de ander)
- Dat kinderen leren een ander te respecteren en te waarderen;
- Dat wij bij de kinderen aandacht willen voor normen en waarden en respect voor ieders culturele en levensbeschouwelijke achtergrond;
- Dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfstandige personen.

Voorwaarden:

- Pesten moet door alle partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers als **probleem** worden gezien.
- De school moet pesten willen **voorkomen**. We moeten preventief bezig zijn en niet op pestproblemen wachten.
- Leerkrachten kunnen en willen pestgedrag **signaleren**. Leerkrachten moeten naar aanleiding daarvan ook **duidelijk stelling** durven en willen nemen.
- Een **goede communicatie** tussen ouders en school achten wij van wezenlijk belang voor het voorkomen en zo nodig oplossen van het pestprobleem. Ouders worden bij vermoeden van pestgedrag tijdig door de leerkracht geïnformeerd. Wij verwachten van ouders dat zij bij signaleren van problematiek thuis de school tijdig informeren en betrekken bij de problematiek.
- Praten alleen leidt tot niets. We moeten **kennis ook toepassen** in concreet gedrag en concrete situaties. Op deze wijze wordt kennis omgezet in een **vaardigheid** om positief met elkaar om te kunnen gaan (afspraken en omgangsregels).

- Voorbeeldgedrag van volwassenen binnen school is van groot belang. In de houding van alle medewerkers moeten kinderen kunnen aflezen, dat wij respect hebben voor elkaar en voor alle kinderen op onze school. Wij moeten in ons gedrag duidelijk laten zien wat wij verstaan onder een veilige school.
- Onze school beschikt over een **herkenbare aanpak**.
- Als ouders/verzorgers menen dat de school in gebreke is gebleven bij het oplossen van een pestprobleem volgens dit protocol dan kunnen zij onze vertrouwenspersoon inschakelen. Deze maakt melding bij de klachtencommissie die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en het bevoegd gezag adviseert.

De vertrouwenspersoon op Talentrijk is Dhr. Moes Nanarjain.

3. BEGRIPSOMSCHRIJVING

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen, wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren.

We spreken over pesten, wanneer er sprake is van een steeds terugkerende handeling van één of meerdere kinderen, gericht op één of meerdere kinderen met het doel dit kind mentaal of fysiek pijn te doen.

4. ANTI-PESTCOÖRDINATOR

Op onze school hebben wij twee anti-pestcoördinatoren. Dit zijn Mieke van Nunen en Marieke van den Einden.

Zij hebben de volgende taken:

- Zij zijn verantwoordelijk voor het **anti-pestbeleid** binnen onze school; zij houden zicht op de berichtgeving en wetgeving omtrent het onderwerp pesten binnen het primair basisonderwijs zodat ons anti-pestbeleid up-to-date is en voldoet aan de wet.
- Mieke en Marieke zijn er verantwoordelijk voor dat alle direct betrokken partijen **kennis hebben** van het anti-pestprotocol. Zij zullen ervoor zorgen dat het anti-pestprotocol binnen de school regelmatig onder de aandacht wordt gebracht en 'leeft' binnen onze school.
- Eens in het jaar zullen Mieke en Marieke het anti-pestprotocol op een **teamvergadering** op de agenda zetten; dit om als team gezamenlijk te beoordelen of het protocol nageleefd wordt, of het (nog) up-to-date is en of we er als team zaken in zouden willen veranderen.
- Binnen onze school zijn Mieke en Marieke het **aanspreekpunt** voor alles wat te maken heeft met 'pesten'. Zowel leerlingen, als ouders/verzorgers en collega's kunnen een beroep op hen doen. Mieke en Marieke zullen samen met de betreffende leerling(en), de betreffende ouders/verzorgers en de betreffende leerkracht(en) het pestprobleem in kaart brengen en op zoek gaan naar oplossingen. Vervolgens zullen zij vinger aan de pols houden tijdens het traject dat uitgezet wordt het aanspreekpunt blijven.

5. MEDIACOACH

Basisschool Talentrijk wil de kinderen kennis, vaardigheden en mentaliteit aanleren waarmee ze bewust, kritisch en actief omgaan met de (sociale) media om hen heen.

Op dit moment bieden wij de groepen 5 t/m 8 diverse lessenreeksen aan met betrekking tot mediawijsheid. Uiteindelijk is ons doel om een doorgaande lijn in te voeren voor de groepen 1 t/m 8.

Op onze school hebben wij een mediacoach. Dit is Femke Bartels.

Zij heeft de volgende taken:

- Binnen onze school is Femke het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met sociale media. Zowel leerlingen, als ouders/verzorgers en collega's kunnen een beroep op haar doen. Zij kan hulp bieden en advies geven, mocht er iets voorvallen op het gebied van sociale media.
- Femke begeleidt en inspireert leerkrachten op het gebied van media-onderwijs. Ze informeert leerkrachten over de ontwikkelingen op mediagebied en kan begeleidingsadvies aanreiken.
- Ook ouders worden geïnformeerd over de ontwikkelingen op mediagebied. Femke draagt hier op schoolniveau zorg voor; onder andere door het verzorgen van een ouderavond.



6. POSITIEVE GROEPSVORMING

Ons uitgangspunt is dat voorkomen beter is dan genezen. We menen dat we als school daar een belangrijke rol in kunnen spelen. Daarom organiseren wij activiteiten die in het teken staan van **verbetering van het pedagogisch groeps- en schoolklimaat**. Een positief leer- en leefklimaat geeft meer binding met de school en met elkaar, waardoor gewelddadig gedrag sterk afneemt.

In iedere groep proberen mensen hun positie te bepalen; dat is voor leerlingen in een klas niet anders. Als leerkracht kun je een belangrijke rol spelen door dit groepsproces actief te leiden. Op die manier ontstaat een veilige sfeer waarin kinderen zich prettig voelen en het beste uit zichzelf kunnen halen. Bovendien zal er minder snel gepest worden en wordt er beter gepresteerd.

Fases van een onbegeleid groepsproces

Een groepsproces waar geen bewuste invloed door een leerkracht op wordt uitgeoefend doorloopt een aantal fases. Dit patroon start grofweg elke keer opnieuw na een langere vakantie. De precieze duur kan per fase verschillen en is daardoor niet goed te voorspellen. De volgende fases die elkaar chronologisch opvolgen worden onderscheiden:

1. **Forming**
In deze fase komt de klas voor het eerst (weer) bij elkaar – ‘*Wat is mijn relatie tot de rest van mijn klasgenoten?*’
2. **Storming**
Posities in de klas worden ingenomen. Tumultueuze fase.
3. **Norming**
Normen worden bepaald – ‘*Hoe gaan we met elkaar om?*’
4. **Performing**
Bij een positieve groepsvorming zijn de leerlingen in deze fase productief. Mogelijk wordt deze fase niet bereikt wanneer de groep niet (goed) is begeleid. In dat geval stopt het proces.
5. **Reforming (evaluatie)**
Fase waarin duidelijk wordt dat het einde van de groepssamenstelling nadert.

Het begeleide groepsproces

Als leerkracht zet je het groepsproces naar jouw hand door op het volgende te letten:

- Wees je bewust van de genoemde fases in groepsvorming en van jouw rol als docent; jij bent onderdeel van de groep en hebt hierin tegelijk de leidersrol.
- Speel constant in op wat je ziet en benader je groep positief.
- Haal de norming-fase naar voren in de tijd; door bewust de norm samen met de klas vast te stellen, zal de storming-fase milder zijn en resulteren in minder probleemgedrag.

Praktische tips voor de verschillende fases:

1. **Forming**
 - Sta op de eerste dag in de deuropening en begroet iedereen. Geef de leerlingen een hand en maak oogcontact.
 - Maak jouw voornemen voor het jaar duidelijk.
 - Laat de leerlingen hierna opschrijven hoe zij een leuke klas voor zich zien. Maak hiervan een top vijf en bespreek dit klassikaal. Willen de leerlingen ook dat de klas zo met elkaar omgaat? De uitkomst vormt de basis voor de omgang met elkaar.
 - Doe spelletjes om elkaar beter te leren kennen.
2. **Norming**

- Blijf letten op een respectvolle omgang met elkaar. Noem leerlingen bij hun naam en laat je interesse van tijd tot tijd blijken. Het is van belang dat iedereen elkaar steeds beter leert kennen.
 - Laat de klas gezamenlijke besluiten nemen. Dit bevordert samenwerking.
 - Benadruk in deze fase de overeenkomsten, niet de verschillen tussen de leerlingen.
3. **Storming**
- Het proces van het uitvechten van de posities in de groep zal milder plaatsvinden in het begeleide groepsproces.
 - Als de hiërarchische strijd uit de hand loopt, spreek je de leerlingen aan op de omgangsvormen die in de *forming*-fase zijn bedacht. Omdat zij deze zelf hebben opgesteld zijn de leerlingen hier gevoelig voor.
 - Geef positieve feedback bij goed gedrag.
4. **Performing**
- De kans is groot dat door juiste begeleiding een positieve werksfeer is ontstaan. Toch blijft het groepsproces kwetsbaar. Blijf vooral goed observeren wat er gebeurt op groepsniveau en speel hierop in.
5. **Reforming**
- Wanneer de groepsvorming prettig is verlopen voor de leerlingen kan het uit elkaar gaan lastig zijn. Een uitstapje o.i.d. is daarom in deze fase een goede afsluiting van het samenzijn.

Gezamenlijke inspanning

Iedereen heeft op school zijn eigen rol om het groepsproces op een positieve manier te laten verlopen. Allereerst begint dat bij het goede voorbeeld van de schoolleiding aan haar medewerkers zelf. Heerst er onder de medewerkers een veilige sfeer? Ook de leerkrachten vervullen een gezamenlijke rol, evenals de ouders van de leerlingen. Deze gezamenlijke inspanning is van groot belang

De directie:

- We werken vanuit de kernwaardes van Dalton. Eén van deze kernwaardes is *samenwerken*. Samenwerking heeft een prominente plek in ons onderwijs en is op verschillende manieren in de klassen terug te vinden. Door samen te werken, moeten leerlingen elkaar helpen en doet de leraar een stapje terug.
- We zetten groepsdynamica op de agenda. Door aandacht voor dit thema ontstaat een veiligere sfeer waardoor minder pestgedrag kan ontstaan en beter gepresteerd wordt.
- In de eerste weken van het schooljaar faciliteren we alle leerkrachten in tijd en geld om een groepsactiviteit te organiseren met de klas.
- We organiseren gemeenschappelijke activiteiten voor de leerlingen (o.a. trektocht, sportdag, schoolkamp, podiumuurtjes, Talentrijke middag).
- Binnen de school werken we met de vuistregels. Deze zijn bij alle leerlingen en teamleden bekend. In de Talentpost worden de vuistregels regelmatig onder de aandacht gebracht, zodat ook ouders hiervan op de hoogte zijn. Daarnaast zijn de vuistregels zichtbaar in iedere klas en door de gehele school.
- Binnen de school wordt jaarlijks een leerlingenraad geformeerd (zie [bijlage 2](#)). Kinderen kunnen hun vraag/probleem/opmerking kwijt bij de leerlingenraad. De leerlingen die een plek hebben binnen de leerlingenraad gaan een aantal keer per jaar in gesprek met de directie over uiteenlopende zaken ingebracht door de kinderen van school en/of het lerarenteam. We werken hiermee aan actief burgerschap. (zie [bijlage 3](#))
- Jaarlijks wordt er bekeken óf en welke groepen baat zouden kunnen hebben bij de inzet van de Rots en Water training.

De leerkrachten:

- Let erop dat jij onderdeel bent van de groep en dat je vanuit die rol een leiderspositie in kan nemen. Je rol is bepalend.
- Blijf met elkaar in gesprek over wat groepsdynamisch gezien wordt in de groep. Hierbij kan het maken van een sociogram meer inzicht geven in de groepsdynamiek.
- We werken met het programma 'Zien' en 'Kijk' om daarbij ook de groep als totaal in beeld te krijgen.
- De leerkracht kent zijn leerlingen en de leerlingen kennen hun leerkracht.
- We werken in iedere groep met een pedagogisch groepsplan. Dit groepsplan is gekoppeld aan de nieuwe methode van Leefstijl. Deze wordt ingezet naar gelang de behoeftes van de groep.

De ouders:

- De ouders zijn verantwoordelijk voor hun kind. Het is daarom belangrijk om als leerkracht goed contact te onderhouden met de ouders.
- We verwachten dat ouders aanwezig zijn bij de tien-minutengesprekken over hun kind.
- Daarnaast moedigen we ouders aan om aanwezig te zijn bij informatie-avonden.

7. REGELS

Ten aanzien van pestgedrag op school zijn de volgende 3 stelregels van groot belang:

Regel 1:

Je mag niet klikken, maar... als je wordt gepest, of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit, dan mag je hulp aan de leerkracht vragen. Dit wordt niet gezien als klikken.

Regel 2:

Een medeleerling heeft ook de verantwoordelijkheid om een pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep.

Regel 3:

School en ouders halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedereen moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen.

Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

8. AANPAK VAN RUZIES EN PESTGEDRAG IN VIER STAPPEN

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

Stap 1:

Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

Stap 2:

Op het moment dat één van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester, juf of anti-pestcoördinator voor te leggen.

Stap 3:

De leerkracht (eventueel samen met de anti-pestcoördinator) brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij fase 3: sancties)

Stap 4:

Bij herhaaldelijke ruzie/pestgedrag neemt de leerkracht (altijd samen met de anti-pestcoördinator) duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest/ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij fase 3: sancties). De ouders worden op de hoogte gebracht van het ruziepestgedrag. Leerkracht(en), ouders en anti-pestcoördinator proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

In [bijlage 4](#) zijn deze stappen schematisch weergegeven op één A4-tje.

9. AANPAK: ALS ER DAN TOCH GEPEST WORDT

Bij de aanpak van het pesten zijn 5 partijen betrokken, namelijk:

- het gepeste kind;
- de pester;
- de klasgenoten;
- de school / de leerkracht;
- de ouder(s) / verzorger(s).

We gebruiken de Vijfsporenaanpak van Bob van der Meer om het pesten aan te pakken. Deze aanpak richt zich op alle betrokken partijen: het gespeste kind, de pester (s), de klasgenoten, de school/leerkracht en de ouder(s)/verzorger(s).

De vijf sporen zijn:

1. Steun bieden aan het kind dat gepest wordt;
2. Steun bieden aan het kind dat zelf pest;
3. De ouders van het gepeste, pestende kind steunen en de ouders van de middengroep indien noodzakelijk informeren;
4. Mobiliseren van de zwijgende middengroep;
5. De algemene verantwoordelijkheid van de school en professionalisering van de leerkrachten.

Toelichting bij elk punt:

1. **Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:**
 - We tonen medeleven en luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest.
 - We gaan na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
 - We laten de leerling inzien dat je soms ook op een andere manier kunt reageren.
 - We gaan na welke oplossing het kind zelf wil.
 - We benadrukken de sterke kanten van het kind.
 - We stimuleren het dat de leerling zich anders/beter opstelt.
 - We praten met de ouders van het kind (en de ouders van de pester).

- We plaatsen het kind niet in een uitzonderingspositie door het over te beschermen.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

2. Steun bieden aan het kind dat zelf pest:

- We praten met de pester en we zoeken naar de reden van het pesten, d.m.v. probleemoplossende gesprekken.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- We laten excuses aanbieden.
- We maken een "Hoe verder afspraak".
- We geven een passende straf, indien we menen dat dit effect zal hebben.
- We spreken bij herhaling de pester er weer op aan.
- Er wordt verslag gemaakt over de betreffende situatie in het dossier van het kind.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

3. De ouders van het gepeste, pestende kind steunen en de ouders van de middengroep indien noodzakelijk informeren:

- Er zal overleg zijn met de ouders van het gepeste kind over de aanpak en de begeleiding van hun kind.
- Ouders van de pester worden op de hoogte gebracht van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering nodig heeft.
- Ouders van de zwijgende middengroep/meelopers kunnen zich bij de leerkracht melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt.
- Talentrijk schept een klimaat waarin het duidelijk is voor ouders dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien of het inadequaat aanpakken, is de inschakeling van een vertrouwenspersoon op school mogelijk. Deze kan een klacht indienen bij de klachtencommissie, die klager en aangeklaagde hoort, advies inwint bij deskundigen en het bevoegd gezag adviseert welke activiteiten uit te voeren.

4. Mobiliseren van de zwijgende middengroep;

- De meeloper zien wij als een passieve pester. Hij is medeplichtig. Blijft op afstand. Doet niets om het pesten te stoppen. Hij neemt het niet op voor de gepeste. Hij lacht mee met de pester, omdat hij bang is om zelf slachtoffer van de pester te worden. We zorgen dat dingen bespreekbaar worden. Informatie over pestgedrag valt niet onder "klikken" (regel 1). De groep moet dit duidelijk ervaren. We wijzen de groep nog eens op de omgangs- en gedragsregels.
- We maken het probleem bespreekbaar in de groep.
- We stimuleren dat de kinderen een eigen standpunt innemen en eventueel partij trekken voor de gepeste leerling.
- We bespreken met de leerlingen dat "meedoen" met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

5. De algemene verantwoordelijkheid van de school en professionalisering van de leerkrachten.

- Gemaakte afspraken in de groep en met de betrokkenen worden doorgegeven aan de andere leerkrachten.
- Collectieve controle op afspraken.
- Bespreken van de afspraken in teamvergaderingen.
- De leerkracht moet informatie hebben over achtergrond, signalen, gevolgen, oorzaken en soorten aanpakken. Dan kan het probleem adequaat worden aangepakt.

Dossier aanleggen.

- De leerkracht legt een dossier aan. Dit dossier bevat gegevens m.b.t. de betreffende situatie. Dit dossier wordt tevens aangevuld met meldingen van overige leerkrachten, surveillanten etc. Deze meldingen worden verzameld in ParnasSys bij het kind.
- De ouders/verzorgers van de pester worden op de hoogte gebracht van de feiten en weten dat we het dossier gaan aanleggen.
- Het pesten kan nu stoppen. We blijven dit in de gaten houden. Het kan echter ook zijn dat het pesten doorgaat.

Gesprekstechnieken te gebruiken bij de verschillende sporen zijn terug te vinden in [bijlage 5](#).

10. SANCTIES

Bij anti-pestbeleid past ook een sanctiebeleid. Het moet voor iedereen duidelijk zijn welke maatregel bij welk gedrag genomen wordt. Het moet ook duidelijk zijn wie in welke situatie een sanctie kan opleggen.

- De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhands (niet zichtbaar bijv. via mail etc) pesten.* In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.
- De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden). En vervolgens leveren stap 1 t/m 4 (zie hoofdstuk 6: aanpak van ruzies en pestgedrag in vier stappen) geen positief resultaat op voor de gepeste.* De leerkracht neemt duidelijk een stelling in. De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk van hoe lang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn/haar gedrag.

Fase 1:

- Eén of meerdere pauzes binnen blijven;
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn;
- Een schriftelijke opdracht, zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem;
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt;
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde. Gesprekken worden altijd vastgelegd door de leerkracht.

Fase 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.

Fase 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Fase 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden. (Zie [bijlage 6](#))

Fase 5:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden. (De procedure voor schorsen en verwijderen staat beschreven in de schoolgids.)

11. ADVIEZEN AAN OUDERS

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen:

- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Door positieve stimulering en zogenaamde schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden om weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het deelnemen aan een sport.

Adviezen aan ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek; elk kind loopt kans een pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Adviezen aan alle overige ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld. - Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen, maar ook op welke wijze
- Kijk naar het eigen gedrag van het kind

12. CYBERPESTEN: WAT IS DAT?

Online pesten, digitaal pesten, cyberpesten

Het zijn allemaal termen die we gebruiken voor pestgedrag via sociale media.

Beschermd door anonimiteit gaat cyberpesten veel verder dan andere vormen van pesten. Cyberpesten (of digitaal pesten) is pesten via internet en sociale media. Bijvoorbeeld:

- Een gemeen berichtje sturen via WhatsApp;
- Uitsluiting in WhatsApp-groepen;
- Iemand uitschelden of belachelijk maken op facebook;
- Een dreigbericht of dreigmail sturen;
- Foto's of filmpjes van iemand anders op internet zetten.

Cyberpesten gebeurt vaak anoniem. De daders voelen zich veilig en onherkenbaar, waardoor ze weinig terughoudend zijn. Cyberpesten is directer en harder dan "gewoon" pesten. Omdat dader en slachtoffer niet in direct contact met elkaar staan, verschuiven hierdoor grenzen en gaat de dader verder omdat deze zich niet geremd voelt. Het slachtoffer voelt zich onveiliger dan bij gewoon pesten want hij is nergens vrij; niet op school en ook niet thuis!

De impact van cyberpesten is veel groter dan bij gewoon pesten, mede omdat er veel meer mensen zijn die via het internet kennis kunnen nemen van het cyberpesten.

13. PREVENTIEVE MAATREGELEN OP SCHOOL

Hoofregel: Wat je offline niet doet, moet je online ook niet doen!

School kan kinderen helpen ze weerbaar en bewust te maken.

Praat met kinderen over wat hij/zij doen op internet en maak afspraken:

- Deel nooit privégegevens, zoals naam, adres, telefoonnummer of de naam van je school;
- Verzin (samen) een goede nickname;
- Scherm je profiel zoveel mogelijk af; 'alleen voor vrienden' is de beste optie;
- Plaats alleen neutrale foto's (geen sexy foto's) of beter nog; helemaal geen foto's waarop je gezicht herkenbaar is;
- Wees selectief in het accepteren van een vriendschapsverzoek; doe dit alleen wanneer je iemand in het echte leven ooit hebt ontmoet;
- Verwijder onbekende mensen uit je vriendenlijst;
- Houd wachtwoorden en inloggegevens altijd geheim! ook voor je beste vriend(inn)en;
- Niet schelden en geen mensen kwetsen, dat zou je in het echt ook niet doen;
- Heb je iets vervelends gezien of meegemaakt? Vertel het aan iemand die je vertrouwt, bv. Een ouder, buurvrouw of leerkracht.

14. HOE GAAN WE OP SCHOOL MET CYBERPESTEN OM?

Het cyberpesten vindt grotendeels plaats buiten de school, waardoor direct ingrijpen moeilijk is voor leerkrachten. Dat betekent niet, dat de school zich daarom afzijdig kan houden. De gevolgen van digitaal pesten kunnen van invloed zijn op het sociale klimaat in de klas.

- Als er signalen komen van leerlingen, dat deze vorm van pesten voorkomt, nemen wij deze serieus. Cyberpesten wordt bespreekbaar gemaakt in de groep.
- Het is van groot belang dat de school duidelijk stelling neemt tegen pesten: Dit geeft slachtoffers het gevoel dat ze gesteund worden en pesters het idee dat ze in de gaten gehouden worden en dat hun acties worden afgekeurd. Voor leerlingen die gepest worden is het belangrijk dat er een vertrouwenspersoon is bij wie ze terecht kunnen met hun problemen.
- Bij het voorkomen van cyberpesten is een belangrijke rol weggelegd voor de ouders van leerlingen: Zij zijn de enigen die thuis het internetgebruik van hun kinderen in de gaten kunnen houden.

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (screenshot, printscreen, chatgesprekken opslaan).
2. Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
3. Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-

coördinator. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.

4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Op sites zoals www.meldknop.nl, www.mijnkindonline.nl en www.opvoeden.nl staat veel nuttige informatie en staat onder andere het gratis telefoonnummer 0800-5010 voor tips en adviezen.
6. Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)
7. De counselor. Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de counselor wanneer verdere begeleiding nodig is.

15. TIPS VOOR LEERLINGEN

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart Hotmail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.

- Reageer nooit op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om appjes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een screenshot/printscreens of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar de mediacoach of juf/meester toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenslaf.nl

16. TIPS VOOR OUDERS

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Ga regelmatig even bij je kind kijken als je kind achter de computer zit.
- Ook kun je je kind vertellen over [veilig gebruik van internet](#).
- Praat er met je kind over dat digitaal pesten vaak voor komt. En dat je kind jou alles kan vertellen als dit gebeurt.
- Toon interesse voor waar je kind mee bezig is. Daardoor heb je het waarschijnlijk eerder in de gaten als je kind wordt gepest.
- Als je kind gepest wordt, is het prettig als het zijn verhaal bij jou kwijt kan. Je kunt je kind uitleggen dan het zich niet schuldig hoeft te voelen.
- Als ouder kun je je kind [steunen en helpen](#). Ook als je kind [zelf de pester is](#).

Wat als een gepest kind naar jou als ouder toe komt:

- Complimenteer dat het kind naar je is toegekomen.
- Een kind dat wordt gepest, heeft in eerste instantie behoefte aan steun.
- Luister naar hem/haar en neem zijn/haar verhaal serieus.
- Onderneem niet meteen actie.
- Bedenk eerst (samen met je kind) wat de beste aanpak is.
- Stap pas (na overleg met het kind) naar school en/of ouders en/of andere partijen.
- Pak internet (of computer of tablet) niet af. Het lijkt misschien een oplossing, maar het is oneerlijk om een kind zo'n zware straf te geven terwijl hij/zij eigenlijk slachtoffer is.

Adviseer het kind om het volgende te doen:

- Reageer niet op de mails, berichtjes of filmpjes.

- Bewaar alle mails, berichtjes of filmpjes. Sla ze op of maak er screenshots/foto's van. Het kan dienen als bewijsmateriaal.
- Aangifte doen? Kijk dan op www.vraaghetdepolitie.nl
- Blokkeer degne die je lastig valt.
- Staan de filmpjes of berichten op een website? Benader de eigenaar en vraag om het materiaal te laten verwijderen (maak eerst foto's als bewijsmateriaal).

17. HANDIGE WEBSITES

- www.schoolenveiligheid.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.pestweb.nl
- www.dekinderombudsman.nl
- www.nji.nl
- <http://sire.nl/campagnes/stop-digitaal-pesten>
- www.meldknop.nl
- www.pesttenet.nl
- www.posicom.nl
- www.digibewust.nl

Bijlage 1: Boeken over pesten

10 boeken over pesten voor kinderen van 4 – 6 jaar

- Blote beer D. Remmerts de Vries
- Kleine ezel en het zwarte schaapje R. Kromhout
- Tip de muis vindt pesten niet leuk A. Casalis
- Rikki G. van Genechten
- Vergeet-me-niet en mooie Boterbloem M. Broad
- Groen M. Sperring
- Pest jij ook? V. Renting
- Hou op met pesten C. Alexander
- Kraai L. Timmers
- Dapper uiltje S. Julian

10 boeken over pesten voor kinderen van 6 – 9 jaar

- Het grote Paulien-plan H. Vandermeeren
- Munkel Trog J. Foxley
- Pesten: stop! V. Puts
- De jongen die steeds viel T. Dubbelaar
- Operatie Flapoor L. van Grootel
- Dik is Dapper G. Sonnemans
- Gas geven Gijs M. Schouwenaar
- Super Jan H. van Straaten
- Gloria E. Cotteleer
- Pesten B. Sanders

10 boeken over pesten voor kinderen van 9 – 12 jaar

- Nieuwe vrienden F. Jonker
- Harde noten I. De Keyzer
- Godje D. Remmert de Vries
- Kijk naar jezelf F. Zwigtman
- Nooit meer lief A. van Praag
- Ik ben niet bom! M. van de Coolwijk
- Ff dimmen! E. Rooijers
- Ik weet je te vinden N. van Kaathoven
- Bikkels C. Slee
- Online! I. Boter

Leerlingenraad

“Wij geven leerlingen een stem op Talentrijk”

Inhoud:

- Voorwoord
- Waarom een leerlingenraad?
- Hoe werkt de leerlingenraad op onze school?
- Waar mag de leerlingenraad daadwerkelijk over (mee)beslissen?
- Opzet en organisatie van een leerlingenraad, het “Reglement”

Voorwoord

Kwaliteitszorg is iets waar alle scholen in Nederland aandacht aan besteden. Ouders mogen periodiek hun mening geven, verbeterpunten uit de inspectierapporten krijgen aandacht.

Aan de leerlingen wordt echter meestal niets gevraagd, terwijl zij wel dagelijks op school zijn. Wat vinden zij? Zij kunnen vaak heel zinnige dingen noemen waar een team niet altijd direct aan denkt. Die dingen kunnen via de leerlingenraad naar voren komen.

Met een leerlingenraad bevorderen we de betrokkenheid van leerlingen bij onze school. Maar we bereiken er in feite meer mee, namelijk actief burgerschap. Actief burgerschap is het nemen van verantwoordelijkheid voor zaken die in algemene belang zijn. Maar ook het bewustzijn dat je daarbij niet uitsluitend voor jezelf spreekt, maar dat je namens anderen spreekt en handelt. Met een leerlingenraad laten we kinderen omgaan met dit principe en leren we ze om hiermee om te gaan. Door het oprichten van een leerlingenraad kunnen leerlingen samen op een democratische wijze actief participeren en meedenken over schoolse zaken. Een leerlingenraad past uitstekend bij de Daltonuitgangspunten: samenwerken en zelfstandigheid. Leerlingen worden hiermede zelfverantwoordelijke burgers, die op deze wijze actief kunnen deelnemen aan het verbeteren van de school.

Waarom een leerlingenraad?

Hierboven zijn al redenen omschreven die voldoende recht geven aan een leerlingenraad.

De verdere meerwaarde van een leerlingenraad:

- zij is het miniparlement van de minisamenleving binnen de school
- zij is het oefenterrein in democratie van de school
- zij organiseert zaken en brengt leven in de brouwerij vanuit een andere visie
- zij is het visitekaartje van de school
- zij is een “minivakbond” die de belangen van de leerlingen behartigt
- zij is een goed forum om problemen op school op te lossen

Hoe werkt de leerlingenraad op onze school?

Een leerlingenraad is een groep van enthousiaste vertegenwoordigers gekozen uit en door de leerlingen van de school, die zich inzet voor een goede en prettige gang van zaken op de

school. In ons geval gaat het om leerlingen uit de groepen 6 tot en met 8. Het is belangrijk dat de school luistert naar wat leeft onder de leerlingen. De leerlingenraad praat daarom regelmatig met een (of meer) vertegenwoordiger(s) van de school over onderwerpen die voor allen van belang zijn.

De leerlingenraad komt vooral met praktische plannen en voorstellen. De voorzitter van de raad bespreekt deze met het team. We kijken altijd of het praktisch uitvoerbaar is, zowel financieel als wat regelgeving betreft. Mochten er problemen zijn, dan wordt de leerlingenraad zelf geacht daar oplossingen voor aan te dragen. De leerlingen leren op die manier om realistische voorstellen te maken. En natuurlijk voorstellen die draagvlak hebben, want dat is waar het in een democratisch gekozen stelsel omgaat.”

Waar mag de leerlingenraad daadwerkelijk over (mee)beslissen?

Beleidsmatige zaken blijven voorbehouden aan het team, bestuur en MR. De leerlingenraad mag voorstellen doen voor en beslissen over praktische zaken. Maar ideeën of opmerkingen over onderwijsinhoudelijke zaken zijn natuurlijk ook welkom.

Opzet en organisatie van een leerlingenraad, het “Reglement”

A. Samenstelling van de leerlingenraad / verkiezingen

De leerlingenraad wordt gekozen door en uit de leerlingen van de groepen 6 t/m 8. Van belang is dat alle drie de groepen in de leerlingenraad zijn vertegenwoordigd. Per groep neemt één leerling deel aan de leerlingenraad. Wanneer er dus twee groepen 6 zijn, neemt er uit iedere groep één leerling deel.

B. Lidmaatschap

Binnen iedere groep kan iedereen zich kandidaat stellen. Wanneer er meer kandidaten zijn worden er binnen de groep verkiezingen gehouden. De leden blijven een jaar lid en kunnen zich het jaar erna herkiesbaar stellen

C. Verkiezingen

Ieder jaar worden de verkiezingen in de eerste schoolmaand georganiseerd.

Elke leerling stemt op een andere leerling van zijn of haar groep. Deze leerling wordt aangekruist op het stembiljet en in de stembus gedaan. De leerkracht telt de stemmen, in het bijzijn van de leerlingen en maakt de uitslag bekend. De stemming gebeurt geheim.

D. De verdeling van de zetels

Bij de verdeling van de zetels zorgt de groepsleerkracht ervoor, dat uit elke groep één afgevaardigden in de raad komen, zodat we 6 afgevaardigden hebben.

De gekozen raad kiest een voorzitter en een secretaris. Een penningmeester hoeft niet te worden gekozen, omdat de raad geen eigen budget heeft.

De leerlingen van de raad worden vóór het eerste overleg door de directie van de school uitvoerig geïnstrueerd over hun taken en verantwoordelijkheden. Iemand van de directie woont ook de vergadering bij.

E. Wat kan zoal op de agenda van de leerlingenraad komen?

De leerlingenraad is een platform van leerlingen voor leerlingen. De leerlingenraad is er om mee te denken, praten, overleggen, beslissen over wat er op school en in de klas gebeurt.

De raad baseert zich daarbij op de ideeën, voorstellen, vragen, moeilijkheden en klachten van alle leerlingen. Daarnaast bepaalt de school (directie, leerkrachten) mede de agenda van de leerlingenraad. Dat houdt in dat er twee bronnen zijn voor agendapunten:

- de leerlingen willen iets organiseren, willen klachten bespreekbaar maken enz.
- de school wil bijv. de mening van de leerlingen horen over hoe de zaken gaan en over geplande veranderingen in school.

Per locatie is een brievenbus van de leerlingenraad aanwezig. Alle leerlingen van de school kunnen hun onderwerp indienen bij de leerlingenraad door een briefje in de brievenbus te stoppen met daarop naam, klas en de vraag/het onderwerp.

F. Vergaderingen van de raad

De leerlingenraad vergadert onder schooltijd. De school stelt daarvoor een ruimte beschikbaar. De raad kan voor haar werkzaamheden gebruik maken van de telefoon, een computer en de kopieerapparatuur van de school.

De raad bepaalt zelf de frequentie van haar bijeenkomsten, maar slechts 5 keer per jaar kan dat onder schooltijd, de andere keren buiten schooltijd. Deze bijeenkomsten worden bijgewoond door iemand van de directie.

Een korte agenda wordt door de voorzitter en de secretaris gemaakt. De secretaris zorgt voor een kort verslag na de vergadering.

De raad kan bij problemen altijd de hulp vragen van de directie (of één van de leerkrachten) om aanwijzingen te geven dan wel de leiding (tijdelijk) op zich te nemen. Bij interne conflicten moet de voorzitter een (vertrouwens-) vertegenwoordiger vanuit de school inschakelen om tot een oplossing te komen. De vergaderdata worden bij aanvang van het schooljaar vastgelegd.

De leerlingenraad kan ook een overleg samen met het team aanvragen. Dit is na schooltijd voor de reguliere teamvergadering. Dit wordt geleid door de directeur van de school. De secretaris van de leerlingenraad zorgt voor de inbreng van agendapunten vanuit de leerlingenraad. Ook zorgt hij voor een kort verslag van dit overleg na afloop en voor de verspreiding aan de kinderen.

Per bijeenkomst worden de volgende stappen doorlopen:

Stap 1

Wat: inventarisatie van agendapunten in de groep en punten doorgeven aan de secretaris van de leerlingenraad

Wie: leerlingen

Stap 2

Wat: opstellen en verspreiden agenda

Wie: secretaris van de leerlingenraad

Stap 3

Wat: Notuleren bijeenkomst: Er worden kindernotulen (standaard notulen en actielijst; zie bijlage) gemaakt uitgewerkt (hoe noteer je wat er in een vergadering wordt besproken?) De notulen worden 1 week na de vergadering verspreid onder de leerlingenraad- leerlingen, de MR en directie.

Wie: leerling groep 8.

Stap 4

Wat: Direct na de bijeenkomst vertellen in de klas waar de bijeenkomst over ging.

Wie: leerlingen

Hoe: aan de hand van steekwoorden die de leerlingen zelf opgeschreven hebben in de bijeenkomst.

Stap 5

Wat: informeren andere leerlingen en ouders door plaatsing notulen op website en stukje schrijven voor de Talentpost.

Wie:

* leerling die notulen maakt geeft notulen aan de directeur voor plaatsing op website

* leerling uit groep 7/8 maakt stukje voor de Talentpost en geeft dit aan de directie.

Stap 6

Wat: afhandeling van ingebrachte punten

De actiepunten die komen uit de leerlingenraad worden in samenspraak met de directeur verder besproken worden (bijv. team, schoolpleincommissie) De directeur neemt het initiatief om deze punten verder te bespreken.

Wie: directeur. Bij de eerstvolgende vergadering wordt de actiepuntenlijst doorgenomen en worden de punten afgevoerd of blijven staan (besluitenlijst voor 1 jaar).

G. Taken en bevoegdheden van de leerlingenraad

- De leerlingenraad heeft een organisatorische en adviserende taak. De raad brengt de andere leerlingen (liefst schriftelijk) op de hoogte van haar activiteiten.
- De leerlingenraad mag bij de school informatie vragen over de zaken die met de school te maken hebben.

- De leerlingenraad kan (ook op eigen initiatief) advies uitbrengen aan de school over zaken die specifiek voor de leerlingen van belang zijn.
- De leerlingenraad kan initiatieven nemen voor de organisatie van activiteiten – na goedkeuring van de school.
- Een leerling kan niet worden gestraft voor de meningen die hij/zij in de bijeenkomsten van de leerlingenraad naar voren brengt.

H. Wat doet de school met de uitkomsten van het overleg van de leerlingenraad?

Na elke bijeenkomst van leerlingenraad wordt een kort verslag gemaakt, waarin de besproken punten, voorstellen, afspraken e.d. staan. Dit verslag wordt op de website van de school geplaatst.

De directeur bespreekt het overleg (verslag) tijdens het teamoverleg, waarna de teamleden eventuele besluiten nemen. Deze besluiten worden (met argumenten omkleed) door het genoemde teamlid binnen een week na het teamoverleg (schriftelijk / op verzoek met mondelinge toelichting) aan de leerlingenraad meegedeeld.

I. Resultaten en continueren van de leerlingenraad

Aan het einde van het schooljaar worden de leerlingenraadsvergaderingen geëvalueerd door de leerlingenraad en de directeur. Tijdens een teamvergadering worden de resultaten geëvalueerd met de leerkrachten. Daar waar nodig worden aanpassingen gedaan in de opzet en uitvoering van de leerlingenraad.

Visie op veiligheid, burgerschap en sociale integratie.

Daltonschool Talentrijk

Inhoud

1. Veiligheid
2. Werken aan een positief sociaal emotioneel klimaat
 - a. Werken aan zelfvertrouwen en weerbaarheid
 - b. Werken aan waarden en normen
 - c. Omgaan met sociaal emotionele problemen
3. Burgerschapsvorming en onderwijs op Talentrijk
 - a. Ontwikkeling van de eigen identiteit
 - b. Ontwikkeling van de democratie
 - c. Ontwikkeling van de participatie in de maatschappij
4. Ontwikkeling van eigen visie op burgerschapsvorming
5. Verder ontwikkelen van activiteiten voor burgerschap op Talentrijk
6. Activiteiten in het kader van veiligheid, burgerschap en Integratie

1. VEILIGHEID

De school moet een veilige plek zijn voor kinderen, ouders, studenten, leerkrachten en leidinggevenden. Dit zowel in de zin van een positief sociaal emotioneel klimaat, als in de zin van een veilige schoolomgeving.

In dit visiestuk wordt beschreven waar Talentrijk naartoe wil werken op het gebied van deze algehele veiligheid. Er vallen drie niveaus te onderscheiden waarbij eenduidigheid in visie en aanpak van groot belang is:

Niveau 1. Veiligheid in de klas.

Uitgangspunt bij 'veiligheid in de klas' is dat de leerkracht in staat is om in de klas een veilige sfeer te creëren, waarin kinderen prettig kunnen werken. Het gaat hier in de eerste plaats om vaardigheden van de leerkracht, maar hij/zij kan daarbij ook gebruik maken van instrumenten en methodieken om de veiligheid te waarborgen, bijvoorbeeld een leergang sociaal emotionele ontwikkeling. Wij werken met de methode "Leefstijl". Hiermee wordt individueel en schoolbreed gewerkt aan een gewenste attitude/ontwikkeling.

Niveau 2. Veiligheid op schoolniveau.

Uitgangspunt bij 'veiligheid op schoolniveau' is dat er onderling duidelijke afspraken worden gehanteerd. Het is van belang dat iedereen weet op welke manier er wordt gewerkt aan onderlinge veiligheid en hoe te handelen als er een incident is, bijvoorbeeld vanuit het opgestelde anti-pestprotocol. Wij streven ernaar dat er duidelijkheid bestaat over de pedagogische principes die op Talentrijk worden gehanteerd en dat dit zichtbaar zal zijn in het handelen van ons schoolteam.

Niveau 3. Veiligheid in de schoolomgeving.

Uitgangspunt bij 'veiligheid in de schoolomgeving' is dat kinderen zich onbezorgd kunnen voelen voor en na schooltijd in de nabije schoolomgeving. Dit kan betrekking hebben op zaken als:

- verkeersveiligheid,
- een veilige speelplaats,
- onderling sociaal gedrag voor- en na schooltijd.

De school streeft in dit kader naar goede contacten met de bewoners rond de school en investeert in contacten met instanties en scholen die zich rond de school bevinden, bijvoorbeeld:

Basisschool De Straap, De Rakt, peuterspeelzaal, BSO kinderopvang De Bonte Betuwe van Spring, Belangengroep Rijpelberg, Wijkhuis De Brem, JIBB, Parochie Edith Stein, etc.

De kerndoelen

Het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en veiligheid is een taak van de school die deels binnen de pedagogische taak van de school valt en deels binnen het in de Kerndoelen omschreven vormingsgebied 'Sociale Redzaamheid'. De verplichte kerndoelen waar het hier om gaat, staan beschreven onder 'Redzaamheid als deelnemer aan groepsprocessen'. Deze kerndoelen zijn:

- eigen gedachten, opvattingen, eigenschappen voor anderen duidelijk kunnen maken;
- zich kunnen verplaatsen in gevoelens, opvattingen, eigenschappen en situaties van anderen;
- enkele vormen van rolgedrag en factoren die daarbij bepalend zijn kennen;
- inzicht hebben in verschillen en overeenkomsten tussen etnische groepen;
- weten om te gaan met conflictsituaties.

2. WERKEN AAN EEN POSITIEF SOCIAAL EMOTIONEEL KLIMAAT

Verwacht mag worden dat elke leerkracht veel tijd en vooral energie stopt in het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarbij kennen leerkrachten wisselende successen en teleurstellingen, waarbij zij zich tevens bewust moeten zijn dat de resultaten van deze schoolinvloeden soms pas op langere termijn zichtbaar worden.

Om gevoelens van onmacht en teleurstelling te vermijden of om te buigen, willen we onze aandacht en energie professioneel kunnen inzetten. Natuurlijk met open oog voor de smalle marges. Als school zijn we nu eenmaal sterk afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen en thuissituaties. En ook in het kind gelegen beperkingen kunnen de marges verkleinen. Toch willen we de toevallige of bewuste invloed van situaties op school ook niet onderschatten.

Interventies individuele leerlingen:

Bij de groepsobservaties komen kinderen en groepen die extra aandacht nodig hebben bij het aanleren en onderhouden van sociale vaardigheden snel en goed in beeld. Voor hen wordt er dan een vervolgtraject, afhankelijk van de problematiek, uitgestippeld. Zo kan het zijn dat een kind deel gaat nemen aan een SOVA training, een eigen handelingsplan in de klas krijgt, individuele begeleiding van de leerkracht krijgt of in het zorgteam besproken wordt.

Interventies op groepsniveau:

Het kan ook zijn dat er in de sociale omgang in de groep dingen niet prettig verlopen. Als dat het geval is wordt er afhankelijk van de problematiek een groepsplan van handelen opgesteld.

Belangrijke onderwerpen voor onze school:

Zelfvertrouwen

- Bevorderen van het zelfvertrouwen en de sociale weerbaarheid (zelfbeeld, zelfbewuste houding).
- Gevoelens, wensen en opvattingen
- Leren omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf en anderen (positieve en negatieve gevoelens, seksuele gevoelens, rolpatronen, vooroordelen en discriminatie).

Sociale vaardigheden en relaties

- Ontwikkelen van sociale vaardigheden (samenwerken, omgaan met conflicten) en relaties (vriendschap, verliefdheid, liefde).

Effectieve benadering

Het hangt vaak sterk af van de situatie welke benadering de beste effecten oplevert.

Uitgangspunten voor leerkrachten op Talentrijk zijn:

- Ieder kind positieve aandacht te geven en te proberen positief gedrag te versterken. Negatieve aandacht leidt doorgaans alleen maar tot verdere escalatie, gering zelfvertrouwen, slechte sfeer en verminderde motivatie.
- Alle kinderen te volgen en te stimuleren in hun ontwikkeling, niet alleen als er sprake is van belemmeringen of storingen.
- Interesse te tonen in de ervarings- en leefwereld van de kinderen.
- Zich op de hoogte te stellen van achtergronden van de thuissituatie.

Het is belangrijk inzicht te hebben in de relatie kind- leerkracht- ouders- schoolsituatie- thuissituatie en hier indien nodig over te communiceren met elkaar.

We zijn ons ervan bewust dat je als leerkracht een stempel zet op het doen en laten van kinderen. Als leerkracht beïnvloed je de groeps sfeer, oefen je invloed uit op het zelfbeeld en zelfvertrouwen van kinderen. De hoeveelheid en de aandacht die je aan een bepaald kind geeft, bepaalt mede de sociale positie in de groep. Veel en positief gekleurde aandacht geeft kinderen een sterkere positie ten opzichte van groepsgenoten.

We zijn ons ervan bewust dat kinderen in hun leerkracht vaak een voorbeeld zien dat ze willen navolgen: 'Onze juf/meneer zegt...!'

Eerlijkheid gebiedt dat kinderen een leerkracht echter ook wel eens minder positief kunnen ervaren. Daltonschool Talentrijk verwacht echter dat een leerkracht nadenkt met welk gedragsgemiddelde een

positieve invloed wordt uitgeoefend op de sociaal-emotionele gesteldheid en ontwikkeling van kinderen. Uitgangspunten daarbij zijn:

- Elk kind serieus nemen en met respect te benaderen,
- Met de kinderen mee te leven
- Op school zoveel mogelijk zichzelf te zijn
- Realistische en vooral positieve verwachtingen van kinderen te hebben.
- Andersom mag de leerkracht vriendelijk en respectvol gedrag van de kinderen verwachten.
- Het belang van een goed sociaal-emotioneel klimaat
- De school moet een veilige plaats zijn, waar kinderen zich op hun gemak voelen, zichzelf durven zijn, zich geaccepteerd weten, vertrouwen in zichzelf en anderen kunnen hebben.

Als het daar aan schort, leren kinderen niet lekker, zien ze er tegen op om naar school te gaan, hun leerprestaties blijven achter en er kunnen conflicten ontstaan. Dat is niet goed voor de ontwikkeling en voor het welzijn van kinderen. En ook niet voor het werkplezier van de leerkrachten.

Van leerkrachten op Talentrijk wordt verwacht de volgende uitgangspunten te hanteren:

- Het analyseren van de sfeer in de groep, bijvoorbeeld door het maken van bijv. sociogram
- Het analyseren van de eigen rol hierbij.
- Het regelmatig invoeren van nieuwe sfeerversterkers.

A. WERKEN AAN ZELFVERTROUWEN EN WEERBAARHEID

Zelfvertrouwen en weerbaarheid

Zelfvertrouwen is afhankelijk van de kijk die het kind op zichzelf heeft. We noemen dit het zelfbeeld. Dit zelfbeeld wordt in belangrijke mate gevormd door de spiegel die anderen het kind voorhouden. Die spiegel bestaat uit de kritiek en de lof van mensen uit de omgeving van het kind. De opvoeders spelen daarbij een belangrijke rol. Het zelfbeeld van een kind kan negatief of positief zijn.

Een kind met een negatief zelfbeeld heeft weinig zelfvertrouwen. Een kind met een positief zelfbeeld toont veel zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen maakt kinderen weerbaar en minder afhankelijk van het oordeel van anderen. Het geeft ze de moed voor hun eigen mening uit te komen, initiatief te tonen en aan nieuwe dingen te beginnen. Zelfvertrouwen is niet alleen belangrijk uit het oogpunt van het welzijn van kinderen. Ook schoolprestaties worden er gunstig door beïnvloed.

Uitgangspunten op Talentrijk zijn:

- Elk kind te laten ervaren: ik hoor er bij, ik tel ook mee. Het zelfbeeld en daarmee het zelfvertrouwen van een kind wordt gunstig beïnvloed, wanneer het uit het gedrag en de woorden van anderen kan afleiden, dat het meetelt. Persoonlijke contacten tussen de leerkracht en de kinderen helpen een kind bij het opbouwen van een positief zelfbeeld. Kinderen ervaren die contacten namelijk vaak als een bewijs van erbij horen.
- Kinderen krijgen de kans zowel hun sterke als zwakke punten te ontdekken op allerlei gebied. Niemand is overal goed in. Niemand is overal slecht in. Zo kun je goed zijn in beeldende vorming en slecht in gym. Dit hoeft overigens nog niet te betekenen dat alle aspecten van beeldende vorming je goed afgaan. Ook hoeft je niet in alle onderdelen van gym slecht te zijn: trefbal kun je goed, maar vanwege je hoogtevrees kun je geen touw klimmen. Daarom is het belangrijk veel variatie aan in het onderwijs aan te brengen. Variatie heeft dan betrekking op:
 - werkvormen
 - inhoud
 - technieken
 - leertempo
 - leerstijl
- Kinderen leren de positieve kanten van zichzelf te zien en worden aangemoedigd die ook onder woorden te brengen. Ook al mislukt de poging van een kind om bijvoorbeeld een rekenvraagstuk op te lossen, dan toch is er altijd wel iets om een positieve opmerking over te maken (goede inzet, keurig geschreven, geconcentreerd gewerkt). Op die manier leert de leerkracht kinderen zelf de positieve kanten van eigen kunnen en handelen te ontdekken en onder woorden te brengen. Zo ontstaat een positief zelfbeeld. Kinderen kunnen worden aangemoedigd positieve kanten van klasgenoten te zien en te benoemen, complimenten te geven en te ontvangen. Om kinderen te stimuleren kan worden gewerkt vanuit talenten, interessehoeken e.d.
- Het ontwikkelingsproces van de kinderen wordt primair gesteld, niet het gewenste resultaat. Wij gaan er vanuit dat het zelfvertrouwen van kinderen groeit, als zij in de spiegel die anderen hen voorhouden, zien dat ze vooruit gaan. Het zelfvertrouwen neemt af, als kinderen bij herhaling wordt voorgehouden dat het ze niet gelukt is. Dat laatste gebeurt, als we de prestaties van kinderen uitsluitend vergelijken met de normen waaraan ze (uiteindelijk) moeten voldoen. Het is daarom tevens gewenst soms een andere aanpak te kiezen. Deze aanpak kan aangeduid worden met de eens-kijken-of-je-al-weer-een-stapje-verder-bent-gekomen-benadering. Deze aanpak benadrukt de vooruitgang door de huidige prestaties te vergelijken met eerder geleverde prestaties. Bij deze aanpak betekent fout niet 'Je hebt gefaald', maar 'Je moet het op een andere manier proberen'

- Leerlingen krijgen vaak en snel zakelijke informatie over hun prestaties en vorderingen
Wij vinden de informatie het meest effectief als die aan de volgende eisen voldoet:

De informatie is zakelijk en treft een leerling niet in zijn of haar waarde.

De informatie wordt snel gegeven, zoals het snel teruggeven van een beoordeling.

- Er wordt gestreefd naar uitbreiding van gebieden waarvoor kinderen zelf verantwoordelijkheid dragen. Als kinderen geen beslissingsbevoegdheden krijgen, leren ze ook niet vertrouwen op zichzelf. Ze leren zich niet verantwoordelijk te voelen voor hun eigen doen en laten (eigenaarschap). Daarbij moet worden opgepast dat kinderen geen verantwoordelijkheden wordt gegeven, die ze (nog) niet aankunnen. Kinderen zijn echter wel tot meer in staat dan we vaak vermoeden. Hierbij zullen kinderen leren ervaren dat:
 - niet alles vanzelf gaat en gegeven verantwoordelijkheid ook wat van je vraagt.
 - opdrachten ook wel eens kunnen mislukken en hoe er mee om te gaan.
 - positief bedoelde kritiek / complimenten van anderen kunnen leren waarderen.
 - niet iedereen in de groep altijd hetzelfde werk doet.
 - het soms (tijdelijk) nodig is een eigen leerlijn te lopen, wat veel eigen verantwoordelijkheid vraagt.

Vanuit een positieve benadering kunnen kinderen er weerbaarder / geestelijk sterker door worden. Als dit met kleine stapjes gebeurt, met de daaraan gevoelde successen, wordt hiermee gewerkt aan een positief zelfbeeld.

- Kinderen wordt geleerd, hoe ze op een zelfbewuste manier in allerlei situaties op kunnen treden. Ons uitgangspunt is kinderen te leren:
 - vragen te stellen
 - hoe ze een beroep op een ander kunnen doen
 - 'nee' te zeggen, als zij iets niet willen
 - positieve opmerkingen te maken naar derden
 - kritische opmerkingen te maken zonder anderen te kwetsen
 - hoe ze op kritiek en complimenten kunnen reageren.

B. WERKEN AAN WAARDEN EN NORMEN

Waarden en normen

Waarden en normen zijn belangrijk omdat ze richting geven aan ons bestaan: ze beïnvloeden ons doen en laten, ons zelfbeeld en zelfvertrouwen, onze relaties met anderen.

Bij fundamentele waarden valt te denken aan: geluk, liefde, vrijheid, respect, rechtvaardigheid gelijkheid, democratie, universele rechten van de mens en de (grond)wettelijke waarden. De functie van al deze waarden is om voor iedere individuele mens de hoogste universele waarde van geluk realiseerbaar te maken.

Bij fundamentele normen valt te denken aan: respect, rechtvaardigheid, vrijheid, gelijkheid,

democratie, universele mensenrechten en (grond)wettelijke normen. De belangrijkste functie van deze normen is om onze hoogste waarden te beschermen en voor iedereen realiseerbaar te maken. Respect is de basishnorm, waar alle andere normen uit voortkomen.

Vaak zijn we ons echter nauwelijks bewust, dat we waarden en normen hanteren. Laat staan dat we ons realiseren welke waarden en normen we hanteren. Om meer greep te krijgen op ons eigen gedrag en dat

van anderen, vinden wij het belangrijk dat we ons realiseren welke waarden en normen erachter steken. En welke waarden en normen dat zijn, hangt van veel factoren af, bijvoorbeeld: opvoeding, levensbeschouwing, levenservaring en levensomstandigheden.

Wij beseffen dat normen en waarden waarmee kinderen worden geconfronteerd, nogal eens met elkaar in strijd kunnen zijn: wat thuis mag, mag niet altijd ook op school of omgekeerd. En wat moet je doen, als je tegelijkertijd eerlijk moet zijn en ook je vriendinnetje niet wil verraden? Kinderen komen daardoor soms in de knoei.

Daarom is het belangrijk, dat we kinderen bewust leren omgaan met waarden en normen. Zowel met waarden en normen die thuis gelden, als die op school gelden en die in de omgeving gelden en eventuele verschillen daartussen.

Door kinderen te helpen waarden en normen te verhelderen, helpen we hen bewust te worden van hun eigen denken en handelen, met als achterliggend doel een groeiende zelfstandigheid, toenemend zelfvertrouwen en een zelfbewuste levenshouding.

Wij hanteren verschillende manieren om waarden en normen te stimuleren:

- door waardenoverdracht
- door verhelderen
- door ontwikkelen

Wij beseffen dat het probleem bij waardenoverdracht is dat er verschillende groepen zijn, waarmee het kind in aanraking komt. Welke waarden en normen zijn dan juist? Daarom gaat het bij verhelderen en ontwikkelen erom dat kinderen zich bewust worden van hun handelen door erop te reflecteren. Dat kunnen waarden en normen van het kind zelf zijn, maar ook de waarden en normen van een groep, de school of de samenleving.

Centraal hierbij staan de persoonlijke opvattingen van de kinderen en het duidelijk maken dat er verschillen tussen menselijke opvattingen bestaan. We maken daarbij gebruik van alledaagse situaties. Dagelijks doen zich in school immers situaties voor die aanleiding kunnen geven voor een gesprek over waarden en normen: een voorval op het speelplein, een kringgesprek over een bepaald onderwerp, de bespreking van de inhoud van een (prenten)boek. Ook de catechesemethode “Trefwoord” vormt een basis voor deze gesprekken.

Het verhelderen van waarden en normen die op school gelden.

Naarmate kinderen ouder worden, kan hen geleerd worden ook inzicht te krijgen in de waarden en normen van anderen. Het blijkt dat wanneer met kinderen gesproken wordt over zaken als schelden, vloeken, buitenlanders, ze vaak klakkeloos de ideeën van ouders en vriendjes overnemen.

Door kinderen te confronteren met andere ideeën en opvattingen willen we ze aan het denken zetten over hun eigen mening.

Als kinderen zich geregeld niet aan bepaalde regels houden, is het zinvol om de volgende zaken na te gaan:

- Zijn de kinderen van het nut van de regel overtuigd, of is de regel misschien niet of nauwelijks zinvol?
- Hebben de kinderen tijd genoeg gehad om zich de regel eigen te maken?
- Zijn de kinderen voldoende aangemoedigd om zich aan de regel te houden?
- Is de regel niet (nog) te hoog gegrepen?
- Zijn er misschien teveel regels?
- Overdaad schaadt en als de kat van huis is?
- Is ons beleid consequent genoeg?
- Is de materiële omgeving 'passend'?
- Laat kinderen ook eens zelf regels voor de klas of school opstellen?

We geven waar mogelijk zo min mogelijk straf, maar laten een kind de gevolgen van zijn of haar gedrag ervaren. Straf heeft als nadeel dat het verband tussen straf en de 'misdad' meestal niet logisch is. De aandacht van de kinderen richt zich vooral op de straf die hem of haar te wachten staat en op de persoon die hem of haar dit aandoet. De aanleiding is snel vergeten.

Het is vaak effectiever om in plaats van straf met elkaar over oorzaak en gevolg te praten. Dit veroorzaakt minder wrijving in de klas, wat een gunstige uitwerking heeft op de klassensfeer.

Wij houden ons zelf ook aan de regels. Wat wij van de kinderen eisen, moet ook omkeerbaar zijn. Het komt immers nogal eens voor dat kinderen zich stipt aan de regels moeten houden, terwijl volwassenen deze naar believen met voeten mogen treden.

C. OMGAAN MET SOCIAAL EMOTIONELE PROBLEMEN

Anti- pestprotocol

Waarom een anti- pestprotocol? Talentrijk wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen op een prettige en positieve wijze.

Ons pedagogisch uitgangspunt daarbij is dat de kinderen met elkaar moeten leren omgaan.

Het is hierin belangrijk om een helder en duidelijk beleid te hebben, waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen. Daarmee wordt duidelijk wat van wie wordt verwacht. Het wordt beschreven in te doorlopen stappen.

3. BURGERSCHAPSVORMING EN ONDERWIJS OP TALENRIJK

De functie van het onderwijs is dat we kinderen een voorbereiding willen geven op:

- Arbeid (doorstroming naar de werkzame maatschappij)
- Maatschappelijk functioneren
- Persoonlijke ontplooiing

Burgerschapsvorming hangt samen met de identiteitsontwikkeling van het kind (als burger in de wereld staan)

Het beleid van het ministerie is gericht op o.a. de volgende aspecten:

- ‘Actieve participatie en sociale integratie’
- Meedoen, ook politiek (kunnen en willen)
- Omgangsvormen in de samenleving veranderen
- Integratie/omgaan met verschillen
- Nederland als deel van Europa
- Maatschappelijke stages
- Kennismaken met andere groepen
- Scholen moeten aandacht aan burgerschap besteden, scholen kunnen zelf invulling kiezen
- Inspectie controleert beleid op burgerschap.

De school en de kinderen in relatie met de omgeving,

Wij maken als school daadwerkelijk deel uit van een multiculturele, pluriforme samenleving. Kinderen en ouders van allerlei geloofsovertuigingen en nationaliteiten vormen samen met het team Daltonschool Talentrijk.

We zien onze school als een veilige plaats in een niet altijd even veilige samenleving, waarin wij onze leerlingen willen leren, hoe zij zich als “burger” te midden van andere burgers zouden moeten gedragen.

We willen hen leren dat elk mens bepaalde rechten heeft maar ook dat elk mens de plicht heeft om samen met anderen te werken aan een leefbare en duurzame samenleving waarin acceptatie, gelijkwaardigheid, verdraagzaamheid, autonomie, democratie, vrijheid van meningsuiting en afwijzing van discriminatie basiswaarden zijn.

Wij vinden het van groot belang om de kinderen een veilig pedagogisch klimaat te bieden waarin zij op kunnen groeien tot verantwoordelijke en (zelf) kritische mensen die met een gevoel van respect en vertrouwen deel kunnen nemen aan onze steeds veranderende maatschappij.

Hoe dragen wij dat uit? Wij leren de kinderen nadenken en praten over de manier waarop ze in het leven staan.

A. ONTWIKKELING VAN DE EIGEN IDENTITEIT

Groep 1 t/m 3 - Ontwikkelen van verantwoordelijkheidsgevoel

- Iedereen is deel van de school
- Mensen hebben overeenkomsten en verschillen
- Mensen hebben elkaar nodig / helpen / bezoeken
- Wel of niet geloven.

Groep 4 t/m 6 - Verschillende geloven/culturen/ gezinssituaties

- Iedereen is verantwoordelijk voor de eigen klas en schoolomgeving
- Inzicht in verschillen tussen mensen

- Gelijkwaardigheid / anderen willen betrekken bij activiteiten
- Groep 7/8
- Vooroordelen
 - Waarderen van verschillen
 - Jongerenculturen, trends
 - Herkennen van discriminatie
 - Herkennen van pestgedrag
 - Opkomen voor jezelf en anderen

Bij de lessen rondom levensbeschouwing komen verschillende levensvragen aan de orde. We gebruiken hiervoor de methode Trefwoord. Deze methode wordt in alle groepen gebruikt. Hierbij is vanzelfsprekend aandacht voor de verschillende geloofsovertuigingen.

Ook in de vernieuwde methode "Leefstijl" worden kinderen steeds uitgedaagd en gemotiveerd om met elkaar in gesprek te gaan over de manier waarop zij in het leven staan. Leefstijl wordt in alle groepen gebruikt.

B. ONTWIKKELING VAN DE DEMOCRATIE

Accenten welke Talentrijk aan bod wil laten komen in de verschillende groepen:

Groep 1 t/m 3: - Regels en afspraken maken

- Meedoen gesprekken in groep
- Afspraken nakomen

Groep 4 t/m 6 - Democratie/schoolkrant/klassenvertegenwoordiger

- Oplossingen vinden bij conflict
- Eigen standpunt bepalen / samen besluiten nemen
- Omgaan met kritiek / anti-pestaanpak (anti-pestprotocol)

Groep 7/8

- Wetten
- Kennis van de Politieke partijen
- Verkiezingen, stemmen
- Recht en onrecht
- Kritische vragen stellen bij ontwikkelingen (Leerlingenraad)
- Leren formuleren van eigen mening en argumenten

We beschouwen onze school als een minisamenleving. Kinderen kunnen in de school, en daarbuiten, oefenen in het leren samenleven met elkaar.

Wij zorgen voor een rustige, vriendelijke en veilige sfeer binnen onze school. We hebben hiervoor regels en afspraken opgesteld. Deze staan in de schoolgids.

Wij hanteren het anti-pestprotocol. In dit protocol wordt aangegeven wat wij onder pesten verstaan en hoe wij daarmee omgaan. Het protocol wordt met de ouders en de kinderen besproken.

Naast de zorg voor elkaar vinden we het ook belangrijk dat kinderen leren omzien naar de ander in deze wereld.

De kinderen van groep 7 en 8 doen elk jaar mee met de Wijkschoonmaak actie in de Rijpelberg. Zo leren ze de relatie zien tussen leefbaarheid in de eigen wijk en de eigen verantwoordelijkheid hierin. Het verhoogt de betrokkenheid bij de eigen leefomgeving.

Ook het inzamelen van oude kleding, oud papier, gescheiden afval en plastic is een onderdeel van de bewustwording van de eigen leefomgeving.

C. ONTWIKKELING VAN DE PARTICIPATIE IN DE MAATSCHAPPIJ

Groep 1 t/m 3 - Betrokkenheid bij groep / zorgen voor lokaal, hygiëne

Groep 4 t/m 6 - Besluitvorming klassenaangelegenheden

- Meedoen aan actie voor goed doel

- Wisselende taken in school

- Bezoek zieke leerling

- Actie in de buurt

Groep 7/8 - Organiseren actie voor goed doel

- Leefbaarheid in school aan de orde stellen (Leerlingenraad)

- Jongere leerlingen helpen

Leerlingen participeren op een actieve manier in- en buiten de school. Zo leren zij organisatorische vaardigheden aan en leren zij verantwoordelijkheid te nemen voor anderen.

Al jaren werken we met een leerlingenraad. Leerlingen van de groepen 6 t/m 8 vormen jaarlijks onze Leerlingenraad. Zij kunnen zich hiervoor verkiesbaar stellen door het indienen van "een programma". De leerlingen van de groepen 5 t/m 8 kunnen hun stem uitbrengen op het beste programma. De leerlingenraad komt iedere 6 weken in vergadering bijeen. Op deze manier zorgen we ervoor dat de kinderen daadwerkelijk betrokken zijn bij het reilen en zeilen van de school.

Bij enkele activiteiten op school begeleiden kinderen van de bovenbouw kinderen van de lagere groepen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het instuderen van een circusact, voorlezen aan elkaar, knutselen.

Kinderen van de groepen 5 t/m 8 vullen elke 2 jaar een schoolvragenlijst in waarin de tevredenheid van de leerlingen gepeild wordt.

In de school oriënteren de leerlingen zich op de samenleving en leren zij hun eigen mening over maatschappelijke thema's te verwoorden.

4. ONTWIKKELING VAN EIGEN VISIE OP BURGERSCHAPSVORMING

De accenten voor de ontwikkeling worden aangedragen vanuit de diverse contexten. Het is een constante ontwikkeling, waarbij vanuit de samenleving signalen zullen komen. Wij moeten als schoolteam alert blijven op deze signalen en ontwikkelingen:

- Bestuur
- Denominatie
- Daltonconcept van Talentrijk
- Samenstelling leerlingenpopulatie, trends, groei leerlingenaantal
- Specifieke groep en samenstelling ouders
- Regionale kenmerken
- Directe omgevingskenmerken en ontwikkelingen in de wijk Rijpelberg
- Specifieke risico's voor de school

De leerkrachten:

- Erkenning en aanvaarding pedagogische professionaliteit
- Voorbeeldfunctie en rol van de leerkracht is belangrijk
- Verschillende perspectieven zichtbaar maken, uitleggen
- Waarderen dat er verschillende perspectieven zijn
- Moreel redeneren laten zien (afwegen en waarden)
- Bewust uitdragen van de eigen waarden mag
- Interacties en dialogen over levensvragen met leerlingen uitlokken
- Identiteitsontwikkeling leerlingen begeleiden, helpen bij levensvragen

Schoolcultuur op Talentrijk:

- Veel aanpassing, maar ruimte bieden aan autonomie belangrijk
- Actieve participatie in de groep
- Verschillen in groep waarderen
- Niet alleen naar binnengericht zijn
- Meerdere rollen voor leerlingen (mentor/tutor-taken in de klas- bij samenwerkend leren)
- Verschillende groepen bij elkaar brengen (oudere leerlingen helpen jongere leerlingen)

Curriculum

- In alle vakken aanwezig én wenselijk
- Speciale vakken: maatschappijvakken, levensbeschouwing
- Waarden in de leerstof
- Meerdere perspectieven
- Moreel redeneren
- Betekenisvol leren / participatie leerlingen
- Participatie in de samenleving

5. VERDER ONTWIKKELEN VAN ACTIVITEITEN VOOR BURGERSCHAP OP TALENTRIIJK

Om onze doelen voor burgerschap te verwezenlijken is er bewust gekozen voor een aantal methodes die perfect op deze doelen aansluiten. Deze methodes zorgen er bovendien voor dat er op een structurele manier gewerkt wordt aan burgerschap en integratie. Voor de doelen waar geen methode of geschikte

methode is gevonden zal worden gewerkt met een plan van aanpak. Deze plannen moeten voldoen aan het PDCA principe en worden na uitvoering en evaluatie uiteindelijk geborgd in het schoolplan.

Talentrijk wil de visie op burgerschap verder ontwikkelen

In teambesprekingen praten we regelmatig over de onderstaande vragen

- Wat zouden wij *willen* doen (vanuit visie)?
- Wat *doen* we al?
- Wat zouden we nog *kunnen* doen?
 - doorlopende leerlijnen SLO

Activiteitenplan maken met

- Activiteiten voor volgend schooljaar
- Activiteiten die ontwikkeld worden in de komende schooljaren

Vorbereiding

- Jaarplanning activiteiten voor de school als school en per leerjaar
- Wie is verantwoordelijk voor welke activiteit?
- Plan voor ontwikkeling nieuwe activiteiten
- Zijn er specifieke contacten nodig?
- Welke materialen zijn nodig?
- Welke personen zijn nodig?
- Deskundigheidsbevordering nodig?

Evaluatie

Veiligheid en Burgerschap komen jaarlijks op de teamagenda te staan.

Wat wordt geëvalueerd en hoe?

- Verloop activiteit
- Vorbereiding
- Ervaringen leerlingen
- Ervaringen partners
- Ervaringen leerkrachten
- Leerresultaten leerlingen
- Wat leren deze evaluaties ons
- Wat moet worden bijgesteld?

Resultaten

Bij de diverse methodes zijn toetsen opgenomen waardoor we de ontwikkeling van de kinderen bij kunnen houden. Wat betreft de sociale competenties maken we in de groepen gebruik van een doorlopende leerlijn voor zelfstandig werken en samenwerken. Deze is ontstaan vanuit het Daltonconcept. In deze leerlijnen staan beschreven welk gedrag we van leerlingen verwachten in de groepen op sociaal gebied. Deze leerlijnen fungeren ook als lijst voor observaties.

6. ACTIVITEITEN IN HET KADER VAN VEILIGHEID, BURGERSCHAP EN INTEGRATIE

Alle activiteiten die wij ondernemen in het kader van actief burgerschap en sociale integratie zijn verweven in ons onderwijs. Om constante aandacht, bewustwording en borging te garanderen wordt onze visie op actief burgerschap en sociale integratie, net als onze onderwijskundige-, pedagogische- en levensbeschouwelijke visie regelmatig besproken en zonodig aangepast zodat e.e.a. steeds blijft passen bij onze missie van Talentrijk.

Werken aan een veilige schoolomgeving,

BHV en ongevallenregistratie. Algemeen is op school aanwezig:

- Ongevallenregistratie
- Jaarcontracten voor speel- en gymtoestellen
- Jaarlijks onderhoud verwarming en blusmiddelen
- Calamiteitenplan, ontruimingsplan
- Leerling-, ouder- en personeelsenquêtes
- RI&E

Vanuit de veilige leeromgeving

- Methode “Leefstijl” methode voor de sociaal emotionele ontwikkeling
- Methode “Trefwoord” methode voor de Catechese
- Anti-pestprotocol
- Algemene schoolregels
- Werk- en gangregels
- Registratie speelplaatsgedrag / ongevallen
- Werken vanuit de vuistregels

Vanuit de leerprocessen

- Themaweek / project
- Vanuit de methodes voor wereldoriëntatie Aardrijkskunde/ Geschiedenis en staatinrichting
- 4 en 5 meivieringen, aandacht voor WOII en Anne Frank
- Krant in de klas
- Gastlessen vanuit bureau Halt (o.a. Vuurwerk)
- Week van het geld,
- Daltonprincipes: samenwerken, samenwerkend leren
- Tv uitzendingen: “huisje boompje beestje”; “Nieuws uit de natuur”; “Buitendienst”

Vanuit de schoolorganisatie

- Regels en afspraken, sociale omgang
- Communicatie met ouders/verzorgers door Betuwehofbode /gesprekken/
- Inloopmomenten voor ouders/ peuterkijskochtenden
- Feesten, lustrum
- Leerlingenraad
- Sinterklaas, advent, Kerst, Pasen vieringen
- Programma activiteiten oudervereniging

- Ouder- / Leerling- / Personeelstevredenspeiling
- Culturele activiteiten o.a. Kunstmenu, Talentrijke middag
- Functionele samenwerking met instellingen zoals Spring

Vanuit samenwerking met externen

- Spring BSO kinderopvang in schoolgebouw locatie Betuwehof
- Spring PSZ Kabouterhof in schoolgebouw locatie Theo Driessenhof
- Inloopsprekuren logopedisten voor ouders en leerkrachten
- Wijkschoonmaakactie
- Voedselbank
- Schoolfruitproject
- Stichting Leergeld
- Groep 7/8 kinderpostzegel actie
- Unicefloop tijdens avondvierdaagse (sponsorloop)
- Deelname sporttoernooien / avond-4-daagse
- Gastlessen sport JIBB, muziek, "Mad Science" (natuurkunde en techniekclub)
- Bezoek scholen VO en voorbereiding naar het VO
- Trektocht groep 7, schoolkamp groep 8
- Beschikbaar stellen gebouw voor communievoorbereiding

Bijlage 4: Stappenplan op een A4tje

		Rol leerkracht	Rol APC-er
Stap 1 Melding	Slachtoffer maakt melding van pesten bij de leerkracht	Leerkracht gaat gesprek aan met het slachtoffer	Leerkracht maakt melding bij APC-er
	Gesprek aan met alleen de pester	Leerkracht gaat gesprek aan met de pester	
	Registreren	Leerkracht observeert en registreert	APC-er (evt samen met leerkracht) brengt ouders en andere betrokken partijen op de hoogte (denk aan BSO, team)
Stap 2 Gesprek	Gesprek samen met slachtoffer en pester samen	Leerkracht gaat gesprek aan met het slachtoffer en de pester samen. Formuleer het probleem helder en maak concrete afspraken. Registreren.	Dit gesprek kan klassikaal gevoerd worden APC-er ondersteunt de leerkracht. Evaluatie met betrokken leerlingen binnen een week. Terugkoppeling naar ouders
Stap 3 Groepsplan	Voorgaande stappen hebben geen verbetering van het pestprobleem teweeg gebracht	Leerkracht stelt samen met APC-er een groepsplan op	APC-er ondersteunt de leerkracht bij het opstellen van het groepsplan
	Evaluatie van het groepsplan binnen 6 weken	Leerkracht gaat gesprek aan met betrokken leerlingen en evalueert het groepsplan met APC-er	APC-er evalueert het groepsplan. Stelt ouders op de hoogte
Stap 4 Doelen groepsplan	<p>Zijn de doelen van het groepsplan niet behaald, dan zijn er twee mogelijkheden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doelen bijstellen en terug naar stap 3 2. Groot overleg met leerkracht, APC-er en directie. <ul style="list-style-type: none"> - Individueel traject opzetten voor pester en/of slachtoffer indien nodig - Externe inschakelen <p>Terugkoppeling naar ouders Alle afspraken registreren</p>		
Stap 5	Als bovenstaande niet het gewenste resultaat oplevert, gaat het protocol 'Grensoverschrijdend gedrag' in werking.		

Bijlage 5: Vijfsporenaanpak: Gesprekstechnieken

Wanneer u de Vijfsporenaanpak toepast kunt u gebruik maken van de onderstaande voorbeelden van gesprekstechnieken. Afhankelijk van de situatie kunt u per spoor één of meerdere van de onderstaande technieken toepassen.

Spoor 1: Hulp aan het gepeste kind

1.1 Oriënterend gesprek

Doel: Nagaan wat er aan de hand is. Achterhalen of het probleem dat verteld wordt het echte probleem is, of dat er een probleem achter zit.

Werkwijze: De ander vrijelijk laten vertellen. Gerichte, open vragen stellen.

Kenmerken: Aandacht geven. Luisteren. Vragend aansluiten. Terugkoppelen, samenvatten.

Open vragen stellen: Open vragen geven de ander veel vrijheid om duidelijk te maken wat hem bezig houdt. Open vragen stel je om:

- Een gesprek te beginnen.
- Tijdens het gesprek dieper op zaken in te gaan.
- Tijdens het gesprek de aandacht op bepaalde onderwerpen te richten.
- Te voorkomen dat je de leerling de woorden in de mond legt.

1.2 Oplossingsgericht gesprek

- Zorg dat u niet meteen iets onderneemt.
- Luister en stel open vragen, laat zien dat u wilt helpen, maar doe nog niks.
- Bespreek wat de leerling al heeft gedaan om het pesten te stoppen.
- Bedenk samen de volgende stap, wat gaan we nu samen doen.
- Zorg dat de leerling zich veilig voelt en leg uit wat jij daaraan gaat doen als leerkracht/APC-er
- Doe niets buiten de leerling om.
- Ga niet voor de leerling staan, maar er naast of er achter.

1.3 Bemiddelingsgesprek

Doel: Nadat er individuele gesprekken hebben plaatsgevonden met de pester en het gepeste kind, kan één van de bedachte oplossingen een bemiddelingsgesprek zijn. De leerkracht/APC-er probeert hierbij een dialoog mogelijk te maken tussen de twee partijen die op elkaar zijn vastgelopen.

Kenmerken: Twee kinderen hebben een conflict waar zij zelf niet meer uit kunnen komen. Beide kinderen hebben persoonlijke emoties overgehouden n.a.v. vorige botsingen. Beide kinderen denken het recht aan hun kant te hebben en vinden dat de ander onjuist handelt. De bemiddelaar moet weer beweging in de situatie krijgen, zonder dat de partijen het gevoel hebben dat ze gezichtsverlies lijden.

Werkwijze: Voorafgaand aan het gesprek heeft u zich een duidelijk beeld gevormd waar de zaak over gaat en welke beleving de beide kinderen hebben. Nodig beide kinderen uit toelichting te geven op de zaak, zo nodig verhelderen door terugkoppelen, samenvatten en vragen stellen. In wisselwerking met beide kinderen een probleemstelling formuleren. Beide kinderen laten verklaren dat deze situatie om beweging vraagt van beide kanten. Beide kinderen bereidheid vragen in beweging te komen.

Vaardigheden: Zich open stellen. Luisteren. Terugkoppelen. Ordenen. Vragend aansluiten. Vragend toevoegen. Informeren. Adviseren.

Spoor 2: Hulp aan de pester

2.1 Confronterend gesprek

Doel: De leerkracht / APC-er maakt de ander duidelijk welk probleem hij heeft met het gedrag van het kind. Er wordt besproken wat het pesten voor de ander betekent. Aan het kind wordt om medewerking gevraagd om zo te komen tot een acceptabel leefklimaat binnen de school.

Kenmerken: De leerkracht / APC-er neemt initiatief tot dit gesprek.

Werkwijze: Informeer het kind welk gedrag als hinderlijk wordt ervaren. Leg dit uitvoerig uit gebruik ik-boodschappen. Overtuig je ervan dat de ander begrepen heeft wat het probleem is. Ga serieus in op negatieve emoties van de ander. Nodig de ander oprecht uit om mee te werken aan het veranderen van het schoolklimaat. Stel grenzen. Spreek goede voornemens uit en maak afspraken.

Vaardigheden: Duidelijke bewoording kiezen. Open staan voor kritiek van het kind. Aandacht geven, empathisch reageren. Reflecteren op gevoelens van de ander. Verwoorden van de eigen gevoelens. Ik-boodschap gebruiken. Niet in de verdediging gaan, maar met een ik-boodschap de kritiek ontvangen. Duidelijk maken dat het gedrag van de ander te maken heeft met het gedrag en niet met de persoon van de ander.

Naast of in plaats van een confronterend gesprek kunt u ook een oriënterend, oplossingsgericht of bemiddelingsgesprek toepassen (zie spoor 1). Bij het oplossingsgerichte gesprek wordt er besproken hoe de leerling graag met andere kinderen om wil gaan en hoe de leerkracht / APC-er het kind kan helpen om de relaties met andere kinderen te verbeteren.

Spoor 3: Professionaliseren van / hulp bieden aan ouders

Doel: Professionaliseren van / hulp bieden aan ouders. Ondanks het gezamenlijke doel ('het beste voor het kind') kunnen er bij de leerkracht / APC-er en de ouders vanuit hun verschillende rollen tegenstrijdige ideeën zijn over wat dat doel precies inhoudt en hoe dit bereikt kan worden.

Naast de drie punten op het document over de Vijfsporenaanpak kunt u gebruik maken van de volgende technieken:

- Onderhoud face-to-face contact: elkaar direct spreken biedt ruimte voor non-verbale communicatie. Dit is de meest directe en informatieve vorm van contact met de minste kans op miscommunicatie.
- Toon begrip: geef ouders de ruimte. Erken hun emoties. Toon interesse door vragen te stellen. Toon waardering voor hun inzet.
- Benoem de deskundigheid van ouders: benoem waar de deskundigheid van de ouders ligt.
- Maak aanspraak op de verantwoordelijkheid van ouders: vraag ouders waar zij zelf denken te kunnen doen, wat zien zij als hun rol.
- Maak verwachtingen expliciet: vraag ouders welke verwachtingen zij hebben van de school en vertel welke verwachtingen de school van hen heeft.
- Wees duidelijk, eerlijk en realistisch: maak afspraken die waar te maken zijn om te voorkomen dat het vertrouwen wordt geschaad. Geef hierbij de eigen grenzen aan.
- Wees bereikbaar: onderhoud kleine contactmomenten tussendoor. Bijvoorbeeld in de wandelgangen of telefonisch. Hierdoor is het contact laagdrempelig.

Spoor 4: Mobiliseren van de zwijgende middengroep

4.1 Klassengesprek

Doel: Mobiliseren van de zwijgende middengroep

Bij een klassengesprek over pesten staat veiligheid voorop. Bespreek met het gepeste kind dat er een klassengesprek gaat plaatsvinden. Overleg met het kind of het anoniem wil blijven of dat de huidige situatie besproken mag worden.

Benoem eerst dat pesten een belangrijk onderwerp is waar u het graag over wilt hebben met de klas. Check daarna bij de klas of u erop kunt vertrouwen dat ze het gesprek serieus ingaan zonder anderen uit te lachen of te veroordelen. Op deze manier maakt u kinderen zelf verantwoordelijk voor het verloop van het gesprek en kunt u ze daar ook op aanspreken.

Anoniem

Neem de gepesten en de pesters in bescherming door geen namen of concrete incidenten te bespreken in dit gesprek. Zo zorgt u dat de gepesten tijdens het gesprek niet bang hoeven te zijn dat zij in het middelpunt komen te staan. Ga in dit gesprek juist aan de slag met fictieve peestsituaties waarin u de klas laat nadenken over mogelijk oplossingen. Op de website www.pestweb.nl staat een uitgebreid overzicht van lespakketten, boeken en films die u in kunt zetten om pesten bespreekbaar te maken.

Niet anoniem

Praat met de kinderen over de peestsituatie in de klas en hun eigen rol bij pesten. Bespreek aanpakken en oplossingen (die al eerder met het gepeste kind en de pester besproken zijn), overleg hoe ze actief kunnen bijdragen aan de oplossingen.

